

چگونه توانستم به پیشرفت املای آزاد، دانش آموز کلاس اولم کمک کنم؟

فاطمه علی میرزالی

کارشناسی، آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان

مدیریت آموزش و پرورش شهرستان چابهار

ایمیل: fatemehalimirza۷۷@gmail.com

۰۹۳۳۲۷۸۰۰۲۸

چکیده

یکی از موضوعات اساسی و دارای اهمیت در مقطع ابتدایی، مهارت نوشتن در دانش آموزان یا همان املا می باشد. این موضوع به خصوص در پایه اول بیشتر خودش را نشان می دهد چرا که پایه اول زیربنایی برای پایه های بعدی محسوب می شود. به دلیل اهمیت این موضوع و مشکلات عدیده ای که دانش آموزان در این درس دارند و همچنین مشاهده این مشکلات در دانش آموز کلاس اولم، موجب شد تا به انجام این اقدام پژوهی بپردازم.

پژوهش حاضر به صورت کیفی به توصیف وضعیت املاي آزاد، دانش آموز کلاس اول از دبستان شهید محمدزاده و راه کار های اتخاذ شده برای حل مشکل وی پرداخته است. و در این راه از نظرات همکاران مدرسه که سابقه تدریس در پایه اول دارند و همچنین روش های نوین و خلاقانه آموزش املا استفاده کردم تا به پیشرفت املاي آزاد کمک کنم.

در پایان استفاده از راه حل های به کار گرفته شده، نتایجی که حاصل شد نشان داد آزاد در درس املا پیشرفت خوبی کرده است. پیشنهاد می شود معلمان در مواجهه با مشکلات نوشتاری دانش آموزان، راه حل هایی بیاندیشند تا در زمان مناسب این مشکلات رفع شود و به پایه های بعدی منتقل نشود.

کلیدواژه: اقدام پژوهی، املا، پایه اول، مشکلات نوشتاری

فهرست

عنوان

شماره صفحه

بیان مسئله
اهداف
سوالات پژوهش
مبانی نظری و پیشینه عملی پژوهش
گردآوری اطلاعات (شواهد ۱)
واکاوی داده ها
راه حل یابی
اجرای راه حل ها و راهکار ها
گردآوری اطلاعات (شواهد ۲)
نتیجه گیری
پیشنهادات
منابع

توصیف وضع موجود(بیان مسئله):

اینجانب فاطمه علی میرزالی آموزگار اول ابتدایی با سابقه ۲سال تدریس در پایه اول در مدرسه ی شهید دوستعلی محمد زاده ،مشغول به تدریس هستم.

در ابتدای سال تحصیلی بعد از بررسی وضعیت تحصیلی -تربیتی و پرونده های دانش آموزان متوجه شدم که آزاد دانش آموزی است که تکرار پایه شده است و سال گذشته را در مدرسه دیگری گذرانده و امسال به این مدرسه منتقل شده است.بعد از صحبتی که با مادر آزاد داشتم ،علت این تکرار پایه را جویا شدم که گفته شد به دلیل اینکه سال گذشته به پیام رسان شاد دسترسی نداشته است ،نتوانسته است پایه اول را به خوبی پشت سر بگذارد.

با در نظر گرفتن این نکته ، آموزش را آغاز کردم . پس از گذشت مدتی متوجه شدم که آزاد به فعالیت های کلاسی علاقمند می باشد و در بحث ها شرکت می کند و برای یادگیری تلاش می کند .

ولی با این وجود در درس املا دارای مشکلات یادگیری می باشد که نیازمند رسیدگی بیشتر است.تصمیم گرفتم برای رفع مشکل او دنبال راه حل هایی باشم . در پیدا کردن این راه حل ها از نظرات همکاران با تجربه نیز استفاده کردم تا بهترین راه حل انتخاب شود.

املاء نوعی نوشتن است و نوشتن یکی از جنبه های زبان است که در عمل تفهیم به کار می رود ، و زبان نیز مجموعه ای است از علائم و نشانه های قرار دادی که بر معانی و مفاهیم موجود در جامعه دلالت می کند و بهترین وسیله تفهیم و تفاهم است . درس فارسی شامل دو بخش خوانداری و نوشتاری است که بیشترین مشکل در مقطع ابتدایی مربوط به بخش نوشتاری آن می باشد.(رحیمی،دمستانی و ملاح ،۱۴۰۱)

املا به عنوان یکی از مهارت های نوشتاری در دوره ی ابتدایی از اهمیت بسزایی برخوردار بوده و پایه و اساسی برای یادگیری نوشتن دانش آموزان به شمار می رود. این درس، مهمترین و اساسی ترین ماده ی درسی است که در تمام مقاطع و پایه های تحصیلی ارائه می گردد که بدون شکاین تاکید، بیانگر میزان اهمیت املا و کسب مهارت نوشتن آن است.(لطفی،۱۳۹۸).

هدف کلی:

برطرف کردن ضعف املاي دانش آموز.

اهداف جزئی:

۱. جذاب و شاداب کردن کلاس املا
۲. افزایش تمرین و تکرار برای درس املا
۳. شناسایی و به کارگیری راه کارهایی جهت رفع مشکلات املا نویسی دانش آموز
۴. ایجاد انگیزه توجه کردن به درس املا

سوالات پژوهش:

۱. ضعف املا نویسی در دانش آموزان از چه چیزی سرچشمه می گیرد؟
۲. با چه راه کارهایی می توان ضعف املا نویسی دانش آموزان را کاهش داد؟
۳. آیا راه کارهای انتخابی می تواند ضعف املاي دانش آموز را بهبود ببخشد؟

مبانی نظری و پیشینه عملی پژوهش:

در این بخش به مبانی نظری و پیشینه عملی پژوهش پرداخته شده است.

مبانی نظری:

املاء به معنای جانشین کردن صحیح حروف نوشتاری و کلمات و جمله ها به صورت آوایی آنهاست و یک واژه عربی است (یعنی نوشتن مطالبی) دیگری بخواند یا بگوید.(غلامی،نادری،۱۴۰۱)

یکی از مهارت های مهم و کاربردی در زندگی امروزه بشر، نوشتن است که برخی از کودکان در اثر اختلال یادگیری از نوع اختلال نوشتن، قادر نیستند مانند سایرین در انتقال مفاهیم، افکار و اندیشه ها از ذهن به دست نوشته، عملکرد موفقیت آمیزی کسب کنند. برای نوشتن نیاز به سازماندهی چندین کارکرد مغزی بوده تا با دریافت و جمع بندی اطلاعات و استفاده از مهارت های حرکتی، زبانی، شناختی، حافظه و... بتوان مفاهیم را منتقل کرد.(مقدم، رهسپار، مومنی فر، ۱۴۰۱)

بر اساس آمارهای منتشر شده ی وزارت آموزش و پرورش هر ساله دانش آموزان زیادی به جهت عدم کسب مهارت درست نویسی نظام آموزشی را ترک می نمایند. عوامل متعددی سبب بروز اختلال در آموزش نوشتن به ویژه درس املا می گردد و این درس را با مشکلی به نام غلط نویسی یا نادرست نویسی مواجه می سازد که آشنایی آموزگاران با این عوامل می تواند آنها را در جهت برطرف نمودن معضلات این درس یاری نماید.(لطفی بخشایش، ۱۳۹۸)

پیشینه عملی:

نیکوئی و حدادان(۱۴۰۱) در مقاله خود با عنوان «چگونه ضعف دانش آموزان در درس املا را برطرف کنیم» به این نتیجه رسیده اند که یک معلم پس از آشنایی با اصول و مراحل اجرای الگوهای گوناگون تدریس در عمل و هنگام ارائه ی درس می تواند با تشخیص موقعیت و توجه به توانایی های دانش آموزان بر حسب نوع مفهوم و ترکیبی از الگوهای مختلف تدریس را به کار ببرد.

همچنین علیزاده (۱۴۰۰) در مقاله خود با عنوان «چگونه توانستم اختلال نوشتن املا را در دانش آموز بهبود بخشم» به این نتیجه رسیده است که معلم باید با دانش آموز ارتباط برقرار کند تا او حس مثبتی از کلاس دریافت کند.او می گوید دانش آموزان دارای اختلال مانند سایر دانش آموزان دارای هوش طبیعی هستند و معلم نقش بسیار مهمی در بهبود این دانش آموزان دارد و می تواند به خوبی این دانش آموزان را با تشخیص و راه کار های درمانی در مسیر درست قرار دهد.

صمدی، ضیائی مهر، اسماعیلی (۱۳۹۹) در مقاله خود با عنوان «ارتقاء سطح دانش و تقویت درس املا دانش آموزان اول ابتدایی» به این نتیجه رسیده اند که روش های قدیمی از جمله تکرار و تمرین خسته کننده و رونویسی های بی هدف، ناکارآمدی خود را در این زمینه به اثبات رسیده اند، این گونه راه حل ها نه تنها مشکلی را از دانش آموزان برطرف نمی سازد، بلکه نوعی ملال و دلزدگی را نیز پدید می آورد.

با توجه به آن چه گفته شد این نتیجه حاصل می شود که برای رفع مشکل دانش آموزان باید ضمن توجه به علائق دانش آموزان و برقراری ارتباط موثر با او، موقعیت های یادگیری مناسبی با استفاده از روش های نوین آموزشی ایجاد کرد.

گردآوری اطلاعات (شواهد ۱):

شناخت مشکل و تشخیص علل و عواملی که موجب به وجود آمدن آن مشکل می شود از اهمیت بسیار زیادی برخوردار می باشد همچنین برای حل این مشکل نیاز به جمع آوری اطلاعات می باشد تا راه حل های مناسبی اتخاذ شود.

۱. مشورت با همکاران در جلسه شورای معلمان:

در طی جلسه ای که به منظور اقدام پژوهی در جلسه شورای معلمان برگزار شد، بنده نیز این مسئله را مطرح کردم و نظر همکارانی که سابقه تدریس در پایه اول دارند (همکار پایه دوم و پنجم) را جویا شدم تا تجربیات خودشان را در این زمینه در اختیارم قرار دهند.

۲. برگزاری جلسه با اولیای دانش آموز:

برای حل مشکل دانش آموز نیاز به جلسه ای بود تا وضعیت رسیدگی به تکالیف او را در منزل جویا شوم. دانش آموز اولیای بی سوادی داشت و برادر بزرگترش نیز کلاس سوم بود و برای رسیدگی به درس او عملاً کسی نمی توانست در منزل کمک کند.

۳. وقت اندک کلاس و تعداد زیاد دانش آموزان کلاس:

به دلیل تعداد زیاد دانش آموزان کلاس، فرصت کافی و امکان رسیدگی بیشتر به وضعیت دانش آموز فراهم نمیشد.

۴. مطالعه ی کتاب، مقالات و مطالب مندرج در سایت های اینترنتی مرتبط با موضوع پژوهش :

برای حل این مشکل کتاب ها، مقالات و مطالبی را مطالعه کردم تا علت این مشکل به درستی تشخیص داده شود. با توجه به این مطالعاتم به این نتیجه رسیدم که مشکل یادگیری آزاد به دلیل تمرین ناکافی و بی دقتی در املا به وجود آمده است.

واکاوی داده ها :

پس از جستجو و تحقیق درباره علل و عواملی که ممکن است باعث به وجود آمدن مشکلات و ضعف در املا ی آزاد شوند به این عواملی که در ذیل آمده است رسیدم:

۱. دانش آموز در انجام تکالیف در منزل سهل انگار است و تمرین کافی ندارد.
۲. اولیای دانش آموز بی سواد هستند و نمی توانند به درس های او رسیدگی کنند.
۳. فرصت کافی در کلاس درس برای اختصاص زمان بیشتر برای یادگیری این دانش آموز وجود ندارد.

راهکار یابی:

بعد از بررسی های لازم برای انتخاب راه حل های مناسب، راه های زیر انتخاب شدند:

۱. برگزاری کلاس تقویتی املا

۲. استفاده از املاهای خلاقانه همچون:

- املای فوتبالی
- املای گروهی
- املای کارتی
- هجی کردن کلمات
- ایجاد یک معما

اجرای راه حل ها و راهکارها :

۱. تشکیل کلاس تقویتی املا برای رفع مشکل دانش آموز :

بعد از تشکیل جلسه با اولیای دانش آموز و ضمن ارائه توضیحات، تصمیم بر این شد آزاد در ۲۰ جلسه کلاس تقویتی در جهت بهبود ضعف املای او که توسط خودم در مدرسه برگزار میشد شرکت کند. چرا که آزاد نیاز به تمرین و رسیدگی بیشتری نسبت به کلاس درس دارد .

آزاد در این کلاس ها شرکت کرد و سعی کردم در این جلسات از روش های متفاوتی برای آموزش املا استفاده کنم .

۲. استفاده از روش های خلاقانه برای آموزش املا:

استفاده از روش سنتی تحریری به مدت طولانی و تکرار این روش باعث می شود دانش آموز از این کار خسته شود و آن طور که باید به این درس توجه نداشته باشد. از این رو روش های زیر را در کلاس تقویتی به کار گرفتم :

۱. املای پاتخته ای :

کلماتی را به آزاد میگفتم و روی تخته می نوشت و بعد به تمرین با او میپرداختم.

۲. هجی کردن کلمات:

کلماتی را به آزاد میگفتم تا او حروف تشکیل دهنده آن هارا به من بگوید و بعد آن کلمه را دفتر خود بنویسد.

۳. املای فوتبالی :

کاربرگی جهت تشخیص نشانه های (ای) و (ا) با استفاده از علاقه دانش آموزان به بازی فوتبال تهیه کردم و در یکی از جلسات از این کاربرگ استفاده کردم .

۴. املای گروهی :

با توجه به اینکه کارگروهی در روحیه دانش آموزان تاثیر دارد ، در جلسه ای که دیگر دانش آموزان نیز حضور داشتند ، املای گروهی را ترتیب دادم .

به این صورت که در گروه یکی از دانش آموزان املا بگوید و دیگر دانش آموزان بنویسند. در گروه آزاد ، از آزاد خواستم املا را بگوید و بعد از پایان املا ، املای دوستانش را تصحیح کند.

۵. املای کارتتی :

کارت هایی را تهیه کردم و کلماتی را روی آن نوشتم و شکل بعضی از کلمات را اشتباه نوشتم ، از دانش آموز خواستم تا کلمات را بخواند و شکل درست آن هارا در دفتر خود بنویسد.

۶. ایجاد یک معما:

یک کلمه را روی کاغذ نوشتم و حروف را به حروف جدا بریدم و حروف را مخلوط کردم و از محمد خواستم کلمه را هجی کند و کنار هم بچیند.

گردآوری اطلاعات (شواهد ۲):

۱. بازخورد همکاران درباره نتیجه کار :

از آن جایی که در ابتدای کار از همکاران با تجربه مشورت خواسته بودم و نظراتشان را جویا شده بودم ، بعد از پایان این طرح اطلاعات کسب شده را با آن ها به اشتراک گذاشتم تا بازخورد لازم را ارائه دهند. از نظر آن ها علل ضعف دانش آموز در املا به خوبی تشخیص داده شده و راه کار های انتخابی نیز به خوبی باعث پیشرفت املا می او شده بود .

۲. بازخورد اولیای دانش آموز :

لازم دانستم بعد از پایان کار ، صحبتی با اولیای دانش آموز داشته باشم تا ببینم از نظر آن ها تا چه اندازه در این کار موفق شده ام .

اولیای دانش آموز اظهار داشتند که آزاد با شرکت در این کلاس ها و تمرین و تکرار بیشتر به پیشرفت خوبی در درس املا رسیده است.

۳. ارزیابی دانش آموز :

در جلسات پایانی به ترتیب املاهایی از کتاب فارسی اول ابتدایی جهت ارزشیابی وضعیت دانش آموز گفتم . نتایج به دست آمده نشان داد به مرور تعداد اشتباهات آزاد کمتر شده است و آزاد به پیشرفت خوبی در املا رسیده است.

۴. تشکیل کلاس تقویتی و روش های خلاقانه:

اختصاص زمان بیشتر برای تمرین املا با آزاد و همچنین استفاده از املاهای خلاقانه باعث شد که آزاد مشتاقانه تر برای تمرین بیشتر ادامه دهد و برای یادگیری تلاش خود را با روحیه مثبت انجام دهد.

نتیجه گیری :

تحقیق و پژوهش درباره مشکلات یادگیری موجود در دانش آموزان توسط معلمان باعث می شود که با کسب اطلاعات و آزمون و خطا برای انتخاب بهترین راه کار ، مسائل واقعی محیط کلاس درس ، حل و فصل شود. هدف اساسی برنامه درسی زبان آموزی ، توجه به تقویت و پرورش مهارت های چهار گانه است .چاره اندیشی برای حل این مشکلات دانش آموزان در این حوزه امری بدیهی و ضروری است.

از سوی دیگر استفاده از روش های قدیمی و سنتی در کلاس درس منسوخ شده است و بهتر است از روش های نوین و خلاقانه در این زمینه استفاده شود.

در این طرح تلاش شد ابتدا علل و عوامل ضعف املائی دانش آموز به درستی تشخیص داده شود و با جستجو و تحقیق ،بهترین راهکار انتخاب شود و با توجه به علاقه دانش آموز و استفاده از روش های فعال ،مشکل دانش آموز حل شود.

در پایان این نکته قابل ذکر است که درس املا از مهمترین دروس دوره ابتدایی می باشد و باید وقت و انرژی لازم جهت رفع مشکلات دانش آموزان در این زمینه صرف شود پرا که سل انگاری در این زمینه منجر به بروز مشکلات جدی تر در پایه های بعدی خواهد شد.

پیشنهادات:

پیشنهاد می شود همکاران ابتدایی بیش از پیش در روش های تدریس خود برای این درس تامل کنند و با انتخاب روش های خلاقانه و درست باعث پیشرفت دانش آموزان بشوند.

پیشنهاد می شود اولیای محترم دانش آموزان همکاری های لازم را با معلم در این زمینه داشته باشند تا به موقع مشکل دانش آموز شناسایی و رفع شود.

پیشنهاد می شود کارگاه ها و دوره هایی برای تدریس هرچه بهتر این درس توسط متخصصان امر اختصاص یابد.

منابع:

رحیمی شهواری، سمیره و دمستانی عباسی، سهیلا و ملاح، فوزیه، ۱۴۰۱، اقدام پژوهی: چگونه توانستم مشکلات دانش آموز خود را در نوشتن املا برطرف کنم؟، دومین کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت، بندرعباس

صمدی، پروین و ضیائی مهر، فاطمه و اسماعیلی، زهرا، ۱۳۹۹، اقدام پژوهی: ارتقاء سطح دانش و تقویت درس املا دانش آموزان پایه اول ابتدایی، پنجمین همایش ملی تربیت معلم، تهران

علیزاده، سیما، ۱۴۰۰، چگونه توانستم اختلال نوشتن و املا را در دانش آموزم بهبود بخشم؟ اقدام پژوهی، هشتمین کنفرانس بین المللی دانش و فناوری علوم تربیتی مطالعات اجتماعی و روانشناسی ایران، تهران

غلامی، منا و نادری، طیبه، ۱۴۰۱، چگونه توانستیم ضعف دانش آموز را در درس املاء را کاهش دهیم؟، دومین کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت، بندرعباس

لطفی بخشایش، فریبا، ۱۳۹۸، چگونه توانستم مشکل دیکته نویسی زهرا، دانش آموز پایه چهارم را برطرف کنم، کنفرانس ملی پژوهش های حرفه ای در روانشناسی و مشاوره با رویکرد دستاورهای نوین در علوم تربیتی و رفتاری «از نگاه معلم»، میناب

مهدی مقدم، امیرحسین و رهسپار، زهرا و مومنی فر، مهدی، ۱۴۰۱، بررسی نوشتن و اختلالات رایج در نوشتن، هشتمین کنفرانس بین المللی روانشناسی، مشاوره و علوم تربیتی، تهران

نیکوئی، مهدی و حدادان، محمدصادق، ۱۴۰۱، اقدام پژوهی: چگونه ضعف دانش آموزان در درس املاء را برطرف کنیم؟، چهارمین همایش ملی پژوهش های حرفه ای در روانشناسی و مشاوره با رویکرد از نگاه معلم، میناب